

1.1.1 איכה א

איכה א, ז

ס זכרה ירושלם ימי עניה ומרוניה כל מחמדיה אשר היו מימי קדם – רביע ... זקף-קטן ... זקף-קטן
בנפל עמה ביד צר ואין עזר לה ראוה צרים שחקו על משבתה: ס – רביע ... זקף-קטן ... זקף-קטן
רביע ... זקף-קטן ... זקף-קטן בין שני קיסרים – תבנית טעמים להיות דומה לשלוש זקף בין שני קיסרים, שבין תפקידיה
הבעת תוקף, עצמה לטוב ולמוטב.
בנפל עמה ביד צר - דרגא מונח רביע – תבנית טעמים שבין תפקידיה (א) תפקיד פרט מרכזי שפרטים אחרים נמשכים אחריו.
(ב) תפקיד פתוי היצר ותיקונו

בחלק הראשון של הפסוק **זכרה ירושלם** תבנית הטעמים רביע זקף-קטן זקף-קטן מדגישה את עצמת האחיזה בתורה שקדמה
לכל, את גדולת העבר, עצמת אירועי עבר בין לטוב בין למוטב
בחלק השני של הפסוק **בנפל עמה ביד צר** תבנית הטעמים דרגא מונח רביע מדגישה את עצמת הנפילה בגלל שבני ישראל
שבתו (התרחקו) ממה שהיו מצווים לשבות עליו (שבת, ר"ח, מועדים, שמיטות, דברים האסורים)

בחלק השני של הפסוק **בנפל עמה ביד צר** תבנית הטעמים דרגא מונח רביע (א) בתפקיד פרט מרכזי שפרטים אחרים נמשכים
אחריו. (ב) בתפקיד פתוי היצר, כמופע הראשון בתנ"ך (**בד'ג**) **וכי תאנה הוא לעינים** שגרם להתרחקות ולנפילה. תוקף הפתוי
והעצמת הנפילה מרומזת בתבנית רביע זקף-קטן זקף-קטן – תבנית טעמים שבין תפקידיה הבעת תוקף, עצמה לטוב ולמוטב.

אבל תבנית הטעמים של **בנפל עמה ביד צר** – דרגא מונח רביע, גם מרמזת לתיקון כפי **רש"י** ... ומדרש אגדה דורשו בלשון
אחר (**איכה רבה א, לד**): שהיו שובתין בגולה בשבתות וימים טובים, ושומטין בשביעות, והיו האומות משחקים עליהם
ואומרים: שוטים, **[בארצכם ולא שמתם, ועכשיו בגולה תשמטו?]** בארצכם לא שמרתם, עכשו תשמרו?
שמירת המצוות התקיפה בגולה היא תחילת התיקון לשיבת ציון. הכתוב הוא שבר וקינה, טעמי הכתוב מרמזים לתיקון וניחום.

בעזרת נחלת יעקב זכרה ירושלם – מונח רביע, נבואה שבני ישראל יזכירו בעתיד כי בית ראשון היה יתר על בית שני
בחמישה דברים: **יומא כא, ב**: אלו חמשה דברים שהיו בין מקדש ראשון למקדש שני, ואלו הן: ארון וכפורת וכוורים, אש,
ושכינה, ורוח הקודש, ואורים ותומים.

תוספות ישנים על הדף כותב שמן המשחה שלא היה בבית שני לא קחשיב דלא חשיב אלא דברים שהיו באים לצורך
המקדש דווקא

מהרש"א חידושי אגדות מסכת יומא דף כא עמוד ב

ארון וכפורת וכוורים כו'. ב-פ"ק דכריתות ו-פ"ג דהוריות יליף ליה מקרא דארון יאשיהו גנזו ובכללו כפורת וכוורים שעליו
ובחד חשיב להו כפרש"י ועוד חשיב שם שמן המשחה וצנצנת המן ומקלו של אהרן כו' שגם הם נגנזו עם הארון והכא לא
חשיב אלא הנך חמשה דברים החשובים וצורך בהן הרבה והם נחשבים חסירים בבית שני דמחסרון ה' של ואכבדה יליף לה
דהיינו ה' דברים מכובדים שהיו חסירים בבית שני:
רבינו בחיי: שחסרו משם ה' דברים: ארון, שמן המשחה, אש, שכינה, ואורים ותומים. (ג' שמן המשחה במקום רוח הקודש)

כל מחמדיה – יתיב, דווקא כך, בשילוב עם התבנית רביע ... זקף-קטן ... זקף-קטן בא להעצים את השפע שהיה לכלל ישראל,
שפע גשמי ושפע רוחני. ע"כ **בעזרת נחלת יעקב**

אשר היו – מרכא טפחא, יתור לרבות **מימי קדם** – מרכא אתנח, מרבה (ואין הסבר לתפקיד אתנח פרט ללווי למרכא)
(א) **אשר היו** – מרכא טפחא יתור לרבות **מחמדיה** כנמנים ב-**בבלי כריתות ה, ב** (וכן ב-**הוריות יב, א**) והתניא: משנגזו
ארון, נגזו צנצנת המן וצלוחית שמן המשחה, ומקלו של אהרן שקדים ופרחים, וארגו ששגרו פלשתים דורון לאלהי ישראל,
שנאמר: (**שמואל א' ג, ט**) **ואתו פלי הנהב אשר השבתם לו אשם תשימו בארני מצהו**, ומי נגזו? יאשיה מלך יהודה גנזו,
(ב) **מימי קדם** – מרכא אתנח, מרבה ב-ארגו ששגרו פלשתים דורון לאלהי ישראל, היו (**שמואל א' ג, ט**) **חמשה עפלי טחרי**
זהב כנגד חמשה סרני פלשתים שהם מושלי חמש ערים מרכזיות עזה, אשקלון, אשדוד, גת, עקרון, ו**חמשה עכברי זהב** כנגד
שאר הערים והכפרים והעם הפלשתי. (הערה: הסדר יכול להיות גם הפוך, הפריטים ב-(א) נרמזים ב-(ב) והפריטים ב-(ב) נרמזים ב-(א))

שמואל א ו, ח:

ולקחתם את ארון ה' ונתתם אתו אל-העגלה ואתו פלי הנהב אשר השבתם לו אשם תשימו בארני מצהו
ושלחתם אתו והלך:

ואתו פלי הנהב – מונח לגרמיה (מונח פסק), מונח רביע,

בקריאה עם פסק ואתו – מונח לגרמיה, זה מתיחס ל-**מספר סרני פלשתים חמשה**

בקריאה ללא פסק **ואת פלי הנהב** – מונח מונח רביע, זה מתיחס לקבוצות הפריטים שנתנו סרני פלשתים בארגו הזהב:
(**שמואל א' ג, ט**) **חמשה עפלי טחרי זהב** כנגד חמשה סרני פלשתים שהם מושלי חמש ערים מרכזיות עזה, אשקלון, אשדוד,
גת, עקרון, ו**חמשה עכברי זהב** כנגד שאר הערים והכפרים והעם הפלשתי.

[ד] **ויאמרו מיה האשם אשר נשיב לו ויאמרו מספר סרני פלשתים חמשה עפלי טחרי זהב וחמשה עכברי**
זהב כן-**מנפה אחת לכלם ולסרניכם:**

[יא] **וישמו את ארון ה' אל-העגלה ואת הארני ואת עכברי הנהב ואת צלמי טחריהם:**

בבלי יומא כא,ב

אמר מר: ועשן המערכה. ומי הוה עשן במערכה? והתניא: חמשה דברים נאמרו באש של מערכה: רבוצה כארי, וברה כחמה, ויש בה ממש, ואוכלת לחין כיבשין, ואינה מעלה עשן! - כי קא אמרינן - בדהדיוט, דתניא: (ויקרא לא, ז) **וְנָתַנו בְּנֵי אֶהֱרָן הַפֶּתֶן אֵשׁ עַל-הַמִּזְבֵּחַ** - אף על פי שאש יורדת מן השמים מצוה להביא מן ההדיוט. רבוצה כארי? והתניא, אמר רבי חנינא סגן הכהנים: אני ראיתיה, ורבוצה ככלב! - לא קשיא; כאן במקדש ראשון, כאן - במקדש שני. ובמקדש שני מי הוא? והאמר רב שמואל בר אינאי: מאי דכתיב (תנ"א, ת) **וְאֶרְצָה-בּוֹ וְאֶכְבְּדָהּ**, וקרינן **וְאֶכְבְּדָהּ** מאי שנא דמחוסר ה"א? אלו חמשה דברים שהיו בין מקדש ראשון למקדש שני, ואלו הן: ארון וכפורת וכרוכים, אש, ושכינה, ורוח הקודש, ואורים ותומים. - אמרי: אין, מהוה הוה, סיועי לא מסייעא. תנו רבנן: **שש אשות הן**, יש אוכלת ואינה שותה, ויש שותה ואינה אוכלת, ויש אוכלת ושותה, ויש אוכלת לחין כיבשין, ויש אש דוחה אש, ויש אש אוכלת אש. יש אש אוכלת ושותה - הא דידן. שותה ואינה אוכלת - דחולין. אוכלת ושותה - דאליהו, דכתיב (מלכים א' יח, לח) **וְאֶת-הַמָּיִם אֲשֶׁר-בַּתְּעֵלָה לַחֲכָתָה**. אוכלת לחין כיבשין - דמערכה, יש אש דוחה אש - דגבריאל, ויש אש אוכלת אש - דשכינה, דאמר מר: הושיט אצבעו ביניהם ושרפן.

ויקרא א,ז: וְנָתַנו בְּנֵי אֶהֱרָן הַפֶּתֶן אֵשׁ עַל-הַמִּזְבֵּחַ וְעָרְכוּ עֲצִים עַל-הָאֵשׁ:
חגי א,ח: עֲלוּ הָהָר וְהִבַּאתֶם עֵץ וְכֶנֶף הַכִּיֹּת וְאֶרְצָה-בּוֹ וְאֶכְבְּדָהּ אָמַר ה':
מלכים א יח, לח:

וּתְפַלֵּל אֶשׁ-הו' וְתֹאכַל אֶת-הָעֵלֶה וְאֶת-הָעֲצִים וְאֶת-הָאֲבָנִים וְאֶת-הָעֶפֶר וְאֶת-הַמָּיִם אֲשֶׁר-בַּתְּעֵלָה לַחֲכָתָה:
וּתְפַלֵּל אֶשׁ-הו' -מונח רביע, מרמז לדרשה **בבלי יומא כא,ב** והתניא: **חמשה דברים נאמרו באש של מערכה: רבוצה כארי, וברה כחמה, ויש בה ממש, ואוכלת לחין כיבשין, ואינה מעלה עשן!**
או וּתְפַלֵּל אֶשׁ-הו' -מונח רביע, מרמז לדרשה **בבלי יומא כא,ב** תנו רבנן: **שש אשות הן**, יש אוכלת ואינה שותה, ויש שותה ואינה אוכלת, ויש אוכלת ושותה, ויש אוכלת לחין כיבשין, ויש אש דוחה אש, ויש אש אוכלת אש.

איכה א,יד - טז - כד תמוז התשע"א, הרב סנדר ארלנצער הי"ו יצק את אור תורתו לכלים (לתפקידים) של תבניות הטעמים מקורות: **כתיב האר"י שער הכבוד סדר החדשים, שער הכוונות לראש השנה דרוש א'; עיני עיני בני יששכר - על החדשים, ע' קח מאמר א' אות ד',** בחינת אברי הראש, עין ימין (תמוז), **זוהר אידרא**
ס [יד] נשקד על פשטי בידו ושתרגו עליו על-צנארי הכשיל כחי נתנני אדני בידו לא-אוכל קום: ס
[טו] סלה כל-אבירי ו אדני בקרבי קרא עלי מועד לשבר בחורי נת הרה אדני לבתולת פת-היודה: ס
[טז] על-אלהו אני בוכיה עיני ו עיני נרדה מים כי-רחק ממני מנחם משיב נפשי תיו בני שוממים פי גבר אויב: ס
[טז] על-אלהו - (סלוק) מונח לגרמיה (= מונח פסק) כעין סדור שנחלק,
(א) בקריאה ללא טעם פסק, **על-אלהו** הוא על העונש המתואר ב-(א,טו) שבא על העבירות והפשעים המתואר עד וב-(א,יד)
(ב) בקריאה עם טעם פסק, (א,טו) **על-אלהו** מרמז על (ה,ז) **על-אלהו** אלו הקליפות המרומזות ב-(דברים האזינו לב,ז) **לא אלה -** זה כנגד זה ברא הא-לקים, וכאן רמז למידות דקליפה שגרמו לעבירות המתוארות עד וב-(א,יד). (א,טו) **על-אלהו** מונח פסק ללמד כי הקליפות פסוקות = מנותקות מן ההמשך.

איכה ה,ז: על-זה הנה דוה לבנו על-אלה חשכו עינינו: ופירשו כי על-אלה אלו הקליפות.
דברים האזינו לב,ז: וזבחו לשדים לא אלה אלהים לא ידעום חדשים מקרב פאו לא שערום אבתים:

אני בוכיה - מונח רביע, **אני** - השכינה = מידת מלכות, **בוכיה** - רביע, מידת מלכות היא הרביעית בחלוקת הספירות והמידות לארבע קבוצות: (א) כתר, חכמה, בינה (כח"ב) או חכמה, בינה, דעת (חב"ד); (ב) חסד, גבורה, תפארת (חג"ת); (ג) נצח, הוד, יסוד (נה"י); (ד) מלכות.
עיני ו עיני נרדה מים - מהפך פסק פשטא מונח זקף-קטן, זקף-קטן מרמז לשני לימודים (א) כפשוטו, על בכי הנביא, (ב) מהפך פשטא מוציא הכתוב מפשוטו, ללמד על בכי המלכות והספירות שמעליה, כמבואר להלן.

(א) **עיני ו עיני** - מהפך פסק פשטא, טעם פסק כאן מלמד על שם אחד (כאן עיני) בעל שתי משמעויות.
עיני ו עיני - **עיני** הראשון מרמז לחדש תמוז שצירוף שם הו"י שלו בסדר הפוך ה-ו-ה-י שבו שורש הצרות במעשה העגל ב"ז תמוז ושכירת הלוחות הראשונים, **עיני** השני מרמז לחדש מנחם-אב שצירוף שם הו"י שלו ה-ו-י-ה שהוא כבר תיקון כנאמר **שמות וארא ט,ג: הנה יד-הו הנה במקנה וגו'**
(ב) **עיני עיני** בקריאה ללא טעם פסק, מהפך הוא טעם תחתון המרמז לזעיר אנפין (ז"א) (שהוא שם כולל למידות חג"ת נה"י) שבו יש שתי עיניים, ולכן **עיני עיני** בקריאה ללא טעם פסק מרמז לשני עיני זעיר אנפין, עין ימין של חסד, עין שמאל של גבורה - דין, ומשתי העיניים **נרדה מים**, הדין בוכה על על העונש שנאלץ להעניש, החסד בוכה להמתקת הגלות
(ג) בקריאה עם פסק **עיני עיני** - פשטא הוא טעם עליון המרמז לאריך אנפין (א"א) שבו יש רק עין אחת הנקראת עין ימין - עין חסד, אמנם האריך אנפין לא גזר הדין שנגזר בזעיר אנפין שתחתיו, אבל הכאב על גזירת העונש מגיע עד לאריך אנפין שגם עינו **נרדה מים (זוהר אידרא)**. **הערה:** אפשר שצריך להחליף ולומר כי (ב) הוא קריאה עם פסק ו-(ג) הוא בקריאה ללא פסק.
כי-רחק ממני מנחם - מרכא תביר טפחא, קבוצת פרטים שלא כולם מצטרפים לענין **כי-רחק ממני מנחם** אומות העולם רחקו מלנחם אבל ה' המתגלה באריך אנפין וזעיר אנפין והמלכות = שכינה בוכה עם עם ישראל. ו- **משיב נפשי** - מונח אתנח, מרבה בהבטחה על הגבלת ריחוקו מהם (ו' בחקתי ט,מד) **ואף-גם-זאת בהיותם בארץ איביהם לא-מאסתים ולא-נעלתים**